

Liam O’Flaherty (1896-1984)

Gençlik yıllarında Marksizme yakınlık duyan Liam O’Flaherty, ağır yaralandığı Birinci Dünya Savaşı’nın ardından ülkesine döndü ve 1921’de İrlanda Komünist Partisi’nin kurucuları arasında yer aldı. İlk öykü kitabı *Sniper* (“Keskin Nişancı”) ile ilk romanı *Thy Neighbour’s Wife*’ı (“Komşunun Karısı”) 1923’te yayınladı.

O’Flaherty, 1925’te yayınlanan *The Informer (Muhbir)* ile kısa sürede büyük bir üne ve geniş bir okur kitlesine kavuştu. İrlanda İç Savaşı’nın ardından Dublin’in karanlık sokaklarında geçen roman; ihanet, korku, vicdan ve suçluluk temalarını çarpıcı bir anlatımla ele alır. Eser, 1935’te John Ford tarafından sinemaya uyarlandı ve kazandığı büyük başarıyla O’Flaherty’nin uluslararası tanınırlığını daha da artırdı. 1920’ler İrlanda’sında giderek ağırlaşan sansüre ve çok sayıda kitabın yasaklanmasına karşı 1929’da siyasal taşlaması *A Tourist’s Guide to Ireland*’ı (“İrlanda Turizm Kılavuzu”) kaleme aldı. Bunu 1932’de *Skerrett*, 1935’te ise İrlanda dışında geçen tek romanı *Hollywood Cemetery* (“Hollywood Mezarlığı”) izledi. O’Flaherty bu eserinde Hollywood’a ilişkin gözlemlerini alaycı ve yergili bir dille aktardı. 1840’larda İrlanda’da bir milyon insanın ölümüne, yaklaşık iki milyon insanın da göç etmesine yol açan Büyük Kıtık’ı ise 1937 tarihli *Famine (Kıtık)* romanında anlattı. Kitaplarının birçoğu ülkesinde yasaklanıp toplatılan O’Flaherty’nin romanlarının neredeyse tamamının ilk baskıları İrlanda dışında yapıldı. İrlanda edebiyatının en güçlü ve aykırı kalemlerinden biri olan yazarın *Kıtık* (çev. Celal Üster, 2022) adlı romanı Yordam Edebiyat tarafından yayınlandı.

Nihal Uzan

1978 doğumludur. 2002 yılında Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve 2021 yılında Anadolu Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği bölümlerinden mezun oldu. Üniversite yıllarından itibaren geçimini sosyal bilimler başta olmak üzere farklı alanlarda çeviriler yaparak ve özel dersler vererek sağladı. Çeşitli yayınevlerinde yayınlanmış tarih, edebiyat ve siyaset alanında çevirileri bulunmaktadır. Halen Yordam Edebiyat bünyesinde çevirmen ve editör olarak çalışmaktadır.

Muhbir’in Nihal Uzan tarafından İngilizce aslından yapılan bu çevirisi ilk kez yayınlanmaktadır.

Eserin orijinal adı:
The Informer
(Alfred A. Knopf: New York, 1925)

Yordam Edebiyat: 164 • **Muhbir** • Liam O'Flaherty
ISBN 978-605-172-864-3 • *Türkçesi:* Nihal Uzan • *Düzeltilme:* Berfin Aksoy
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni:* Gönül Göner
Birinci Basım: Ağustos 2026
© Yordam Kitap, 2026

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Kuloğlu Mahallesi Altıpatlar Sokak Çubukçu Çıkmazı No: 1/A Beyoğlu-İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordam.edebiyat

Baskı ve Cilt

Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Beylikdüzü O.S.B. Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü/İstanbul
Tel: (0212) 671 61 51 • **Faks:** (0212) 671 61 50
(Sertifika No: 52098)

MUHBİR

ROMAN

BİRİNCİ BÖLÜM

192... YILININ on beş Mart akşamı, saat altıya üç vardı. Francis Joseph McPhillip, Dunboy Pansiyonu'nun sokak girişi vazifesi gören cam panelli açılır kapısına çıkan beton basamakları koşarak çıktı. Dublin'in suçlu ve yoksul çevrelerinde "Han" adıyla bilinen Dunboy Pansiyonu, dört katlı, gri renkli bir beton binaydı. Şehrin güney yakasında bulunan B... Caddesi'nden ayrılan, rüzgârın savurduğu geniş bir asfalt yolun solunda yer alıyordu. Etrafı, gecekondu sokaklarından oluşan bir labirentle çevriliydi. Binanın çevresindeki hava, kalabalık bölgelere has, anlatılması güç bir insan kokusuyla dolmuştu. Binanın kendisinden yemek ve sabunlu sıcak suyla ovulmuş zeminlerin kokusu yayılıyordu.

Bulutların kabardığı simsiyah gökyüzünden çiseleyen yağmur damlaları düşüyordu. Zaman zaman, aniden sertleşen hırçın bir rüzgârın savurduğu dolu taneleri, dans eden küçük gruplar halinde terli sert asfaltın üzerine çarparak büyük bir gürültüyle yola dökülüyordu.

McPhillip dört basamağı hızla çıktı ve cam kapıdan aceleyle salona göz attı. Yüzünü cama o kadar yaklaştırdı ki, telaşlı nefesi buz tutmuş camın üzerinde anında bulanık bir buhar oluşturdu. Sonra arkasını döndü. Kapının girintisine sindi ve duvarın köşesinden az önce geldiği sokağı süzdü. Birinin onu takip edip etmediğini anlamaya çalışıyordu. O bir katildi.

Geçen ekim ayında M...’deki tarım işçileri grevi sırasında Çiftçiler Birliği'nin yerel şubesinin sekreterini öldürmüştü. O zamandan beri kanun kaçaklarından, haydutlardan, suçlulardan ve siyasi mültecilerden oluşan bir grup adamla birlikte dağlar-

da gizleniyordu. Dublin'e, daha yarım saat önce bir yük treniyle gelmişti. Trenin kondüktörü, Çiftçiler Birliği sekreterini vurduğu sırada McPhillip'in de mensubu olduğu Devrimci Örgüt'ün üyelerindendi.

Sokakta kayda değer kimseye rastlamadı. Yaşlı bir kadın, sokağın diğer ucunda karşıdan karşıya geçiyordu. Başına siyah bir şal dolamıştı; elinde, yağmurdan korumak için şalının ucuyla ağızını örttüğü bir süt güğümü vardı. Yüzü sağ taraftaki kaldırıma dönük bir adam, kasketini önüne uzatmış, kederli bir sesle şarkı söylüyordu. Dileniyordu ama kimsenin ona aldırış ettiği yoktu.

McPhillip'in gözleri, mecburen ve uzun yılların pratiğiyle gelişmiş dedektif sezgilerine sahip birinin hız ve keskinliğiyle dört bir yanı taradı. Sokak tamamen güvenliydi. Rahatlayarak derin bir nefes verdi ve Han'ın içine bakmak için arkasına döndü.

Orta boylu ve ince yapılı bir adamdı, ama omuzları bir devinki kadar genişti. Vücudu omuzlarından aşağı doğru öyle daralıyordu ki kalçalar ve bel üst gövdeyle büsbütün orantısızdı. Sağ bacağı dizin altından dışa doğru kavisleniyordu; yürürken sağ ayağın ucunu yere topuktan önce basıyor; bu hareketi, ormanda avına saldırmaya hazırlanan vahşi bir hayvanın yere yatakn ve sinsi yürüyüşünü andırıyordu. İnce, solgun bir yüzü vardı. Siyah saçları kısacık kırpılmıştı. Kaşları kapkara ve gürdü. Upuzun kirpikleri sürekli gözlerinin üzerine düşüyor; o anlarda mavi gözleri keskin ve hiddetli bakıyordu. Ama uzaklarda bir şeyi, belki de yalnızca hayalinde var olan bir şeyi düşünürken kirpiklerini bir anlığına kaldırdığında, gözleri irileşiyor, bakışlarında efkârlı ve hülyalı ifade belirliyordu. O anlarda gözleri yumuşuyor, çok derin bir kederle doluyordu. Çenesi köşeli, keskin ve etsizdi. İnce dudakları sımsıkı kenetliydi; bu da yüzünün alt kısmına yırtıcı bir ifade veriyordu. Burnu uzun ve düzdü. Yanakları çukurlaşmıştı; bastırmaya çalıştığı şiddetli, kuru öksürük nöbetlerine tutulduğu anlarda elmacık kemiklerinde parlak bir kızılık belirliyordu.

Üzerinde buruşuk, eski püskü lacivert bir pantolon ve üniforma gibi boğazına kadar iliklenmiş, açık kahverengi, hırpani bir yağmurluk vardı. Eski ve ince botları, yırtık tabanları su geçirdiği için gıcırdıyordu. Başında gri tüvit bir kasket vardı. Sol koltuk altında, deri kılıf içinde otomatik bir tabanca taşıyordu. Silah, boynundan sarkan bir kaytana asılıydı.

Kapıdan içeri bakarken, sağ elinin parmaklarını birinci ve ikinci düğmelerin arasından yağmurluğunun içine sokmuştu. Parmak uçları otomatik tabancanın soğuk kabzasına dayanmıştı.

Salonda, sağ taraftaki ofisin kapalı cam veznesinin önünde üç yaşlı adam sıraya dizilmiş bekliyordu. Kapının en yakınındaki, kahverengi bir düşkünler evi üniforması giymişti. İki gözünde de katarakt vardı ve bayılmak üzereymiş gibi duruyordu. Bastonuna yaslanmıştı; başı sanki kör kütük sarhoş olmuş da uyukluyormuş gibi sürekli önüne düşüyordu. İkinci yaşlı adam lime lime bir frak giymişti. Yaşlandığı için kapı dışarı edilmiş bir garsona benziyordu. Keskin, sıska bir yüzü vardı. En uzaktaki yaşlı adam, tarif edilemeyecek kadar rezil paçavralara bürünmüştü; üzerindeki yamalı bohçaya dönmüş paçavraların altından kaşınabilmek için sürekli kıpırdanıyordu. Üçü de çıt çıkarmadan bekliyordu.

Onların biraz ötesinde, binanın içinden geçen uzun bir geçide çıkan dört beton basamak daha vardı. Geçidin sonunda bir koridor uzanıyordu. Arada bir buradan gruplar halinde adamlar geçiyordu.

McPhillip tam kapıdan içeri girmek üzereyken cam vezne gıcırdayarak açıldı ve bir adam başını uzattı. Adam parmaklarını şaklatarak en yakındaki paçavralara bürünmüş yaşlı adama yaklaşmasını işaret etti. İhtiyar irkildi ve zayıf, çocuksu bir sesle “Aman Tanrım, çıkmış gitmiş aklımdan,” diye ciyakladı. Hafifçe gülümseyip kendi kendine mırıldanarak üzerindeki paçavraları karıştırmaya başladı. Veznedeki adam ters ters baktı, öfkeyle yüzünü buruşturdu ve gözden kayboldu.

Az sonra ofisin diğer köşesinden tekrar ortaya çıktı. İhtiyara yaklaştı ve ellerini kalçalarına koyup bacaklarını iyice açarak önünde durdu. Tertemiz mavi pantolonu jilet gibi ütülenmişti. Gömleğinin kolları sıyrılmıştı; parlak kol düğmeleri ve kravatındaki büyük pırlanta, çökmeye başlayan karanlıkta parıltıyordu. Saçları kafasına briyantınle yapıştırılmıştı. Briyantinin kokusu tüm koridora yayılmıştı. İhtiyara küçümseme ve öfke karışımı bir ifadeyle bakıyordu. Diğer iki yaşlı adam da dalkavukça kıkırdamaya başladı ve bu hırpani ihtiyarla hiç alakaları yokmuş gibi davranmaya çalıştı.

Nihayet ihtiyar, paçavralarının içinden kırmızı bir mendil çıkarmayı becerebildi, ancak mendili top halinde tutan o düğümü bir türlü çözemedi.

“İşte,” dedi mendili han görevlisine uzatırken, “beş peni ve dört yarım peni var içinde. Parmaklarıma bak, rumatizmadan kaskatı; bir türlü çözemiyom. Efendi, bakıp durcana bir el atsan ya.”

Sonra, ağzı bir karış açık, görevlinin yüzüne bön bön baktı. Fakat görevli mendile dönüp bakmadı bile, o sırada sanki suratının ortasına bir yumruk patlatacakmış gibi nefretle ihtiyara bakıyordu. İhtiyar zangır zangır titremeye başladı.

“Defol buradan!” diye gürledi görevli aniden.

Sonra, sanki hiçbir şey olmamış gibi öylece durdu. İhtiyar bir yandan titriyor, bir yandan söyleniyordu. Boyun eğip geri döndü ve kapıya inen basamakları ayaklarını sürüye sürüye indi. Hareket ettikçe kürek kemikleri giysilerine sürtünüyordu. İki basamak indikten sonra tereddütle durup arkasına baktı. Sonra ürkererek bir basamak daha indi ama dengesini kaybedip kaydı. Kışının üzerinde kayarak kapıya kadar gitti. Diğer iki yaşlı adam yine kıkırdamaya başladı. Han görevlisi, kaşlarını çatarak onlara döndü. “Ne gülüyorsunuz lan?” diye bağırды. İhtiyarların kıkırtısı bıçak gibi kesildi. “Sen baksana buraya!” diye devam etti, parmağıyla paçavralara bürünmüş ihtiyarı işaret ederek. Adam

sokağa çıkmıştı bile, ne yapacağını bilmez bir halde kaldırımda dikiliyor, ara sıra çaktırmamaya çalışarak omuzlarının üzerinden arkasına bakıyordu. “Seni bir daha burada görürsem, yemin ederim polise veririm! Hemen çek git buradan! Hangi düşkünler evinden geldiysen doğru oraya! Sabır, ya sabır!”

Yaşlı adam maymunu andıran suratını şaşkınlık ve kederle buruşturdu. Kapının solundaki duvarın köşesinden kendisini izleyen McPhillip’in bitkin yüzüne dehşet dolu bir bakış attı. Sonra bir şeyler mırıldandı ve kuyruğunu kısıtırarak aksak adımlarla sokağa doğru seğirtti. Han görevlisi arkasını dönüp tekrar ofise girer girmez salondaki diğer iki yaşlı adam da kendi aralarında fısıldaşmaya başladılar.

“Tanrı aşkına,” dedi biri, “bunun gibileri vurmak gerek, öyle değil mi?”

“Vurmak gerek tabii,” diye tısladı diğer yaşlı adam. “Pis, kokuşmuş herif... O zaman böyle ortalıkta dolanabilecek miydi bakalım.”

Ardından yatak fişlerini almak için ayaklarını sürüye sürüye vezneye doğru ilerlediler. Görevli onlara ağza alınmayacak küfürler savuruyor, en aşağılayıcı lakaplarla sesleniyordu; ama ihtiyarlar durmadan özür diliyor, dalkavukça kıkırdamayı sürdürüyorlardı.

İki yaşlı adam veznedeki yatak fişlerini alırken, McPhillip kapıyı sessizce itip salona girdi. Salonun en ucuna vardığında sağa döndü. Orada durdu. Duvara umursamaz bir tavırla yaslandı, cebinden bir sigara çıkardı ve yaktı. Etrafına göz gezdirerek koridoru inceledi. Zemini beton, duvarları sırlı tuğlayla örülmüş geniş bir koridordur. Binanın arkasındaki geniş avluya bakan pencereler, eşit aralıklarla dizilmişti. Pencerelerin oluşturduğu nişlere banklar konmuştu. Karşı duvarda ise yaklaşık üç metre aralıklarla tükürük hokkaları diziliydi. Adamlar koridor boyunca gruplar halinde dağılmıştı; kimileri banklarda oturmuş alçak sesle konuşuyor, kimileri tek başlarına ya da ikişerli dolaşiyor;

gözlerini yere dikmiş, üşüyen ellerini ceket kollarının içine sokup arkalarında kavuşturmuş volta atıyordu. Hepsinin kılığından sefalet akıyor, yüzlerinden derin bir hüznün okunuyordu. Bazıları oldukça gençti ama feleğin sillesini yemiş yaşlı adamlarda görmeye alışık olduğumuz o hayal kırıklığı, çoktan bakışlarına yerleşmişti.

Sigarasının dumanını yavaşça üfleyen McPhillip, sokağı incelediği o hızlı ve keskin kurnazlıkla salonu ve gelip geçen adamları inceledi. Yine ilgisini çekebilecek kimse göremedi. Bir kez daha hafifçe iç çekti ve sağa doğru gitti. Döner kapıdan geçerek büyük bir odaya girdi.

Oda hıncahınç doluydu. İşçi sınıfına hitap eden kiraathaneler misali, uzun masalar ve tahta sıralarla döşenmişti. Bazı masaların üzerine gazeteler atılmıştı. Bazılarının üzerinde ise, dama ve domino oyunları vardı. Tüm masalarda erkekler oturuyordu. Kimileri bir şeyler okuyor, kimileri oyun oynuyordu. Ancak çoğu sessizce oturuyor, feri kaçmış gözlerle önlerindeki boşluğa bakarak, beş para etmeyen hayatlarını düşünüyordu. Oturacak yer bulamayanlar ise elleri ceplerinde, yüzlerinde donuk ve dalgın bir kayıtsızlıkla masaların çevresinde dikiliyor, oyunları seyrediyordu.

McPhillip, sol elinde sigarası, sağ elinin parmaklarıyla yağmurluğunun iki üst düğmesi arasından otomatik tabancasının kabzasını kavramış, masadan masaya dolaşıyordu. Hiç kimse onu fark etmedi. Rastgele etrafa göz gezdirmek için hüzünlü gözlerini kaldıranlar, kendilerine benzeyen sefil bir enkazdan başka bir şey görmüyordu. Kimliği, borazanla aniden odadaki adamlara ifşa edilseydi bile, bu haber kaç kişiyi heyecanlandırırdı, orasını Tanrı bilirdi. Yevmiyeli işçiler, sıradan suçlular ve ahi gitmiş vahi kalmış yaşlı adamlar... Bu insanların medeni hayatın kurulu düzeniyle, ahlak yasalarıyla ve suç karşısında duyulan dehşetle olan bağları o kadar zayıf ve cılızdı ki, cinayetin eşlerimizin ve kız kardeşlerimizin müşfik kalplerinde uyandırdığı merak, onların nasır tutmuş kalplerinde en küçük bir kıpırtı bile yaratmıyordu.

McPhillip odayı dikkatle inceledi ama aradığını bulamadı. Sonra tekrar koridora çıktı. Han sakinlerinin mektup yazmak için kullandığı başka bir odaya girdi. Bu oda boştu. Ardından tuvalet ve banyolara giden merdivenlerden aşağı indi. Burada adamlar tıraş oluyor ve yıkanıyorlardı. Etrafta dolaştı ama kimseye rastlamadı. Bir kez daha koridora çıktı ve yemek odasına girdi.

Yemek odası çok büyüktü; ucuz çam ahşabından küçük masalar ve aynı malzemedен yapılmış uzun sıralarla döşenmişti. Ahşap zemin, gecekondlu mahallelerdeki sefil meyhanelerin zeminleri gibi talaşla kaplıydı. Talaşın arasına yer yer masalardan süpürülmüş çöpler karışmıştı. Odanın en ucunda, devasa bir kuzinenin etrafında çok sayıda adam toplanmıştı; kimisi ellerinde tavalarla yemek pişirme sırasını beklerken, kimisi de çoktan kuzinenin üzerine koydukları kap kacakla meşgul olarak, oradan oraya koşuşturuyordu. Hepsinin elinde bıçak, kaşık ve çatal vardı. İtişip kakışıyor, terliyor, küfrediyor, gülüyor ve kaşınıyorlardı. Ortamda büyük bir uğultu vardı; yemek ve insan kokuları birbirine karışmıştı.

Odanın diğer ucunda bir tezgâh ve tezgâhın arkasında, beyaz sofra takımlarının, cilalı pirinç eşyaların ve burada hizmet eden kadınların temiz beyaz üniformalarının bulunduğu, ısıllı parl原因an büyük, aydınlık bir mutfak vardı. Üç genç kadın, kendi yemeklerini hazırlayacak imkânı veya hevesi olmayan han sakinleri için yemek pişiriyor ve onlara servis yapıyordu. Bu han sakinleri tezgâhın önünde dikilmiş, çay, ekmek, tereyağı, haşlanmış yumurta ve et satın alıyorlardı. Ayrıca bıçak, çatal, kaşık ve tuzu da ücret karşılığında alıyorlardı. Han yönetimi, sakinlerine güvenmediğı için bu temel ihtiyaçları ancak belirli bir depozito karşılığında veriyor; yemeğın sonunda eksiksiz olarak geri teslim edildiğinde depozitoyu iade ediyordu.

McPhillip odanın diğer ucuna yürüdü. Aradığı adamı ilk başta görmüşü. Doğruca odanın uzak köşesinde, duvara bitişik

masaya yöneldi. Masada otuzlu yaşlarında genç bir adam akşam yemeğini yiyordu.

Önündeki emaye tabak, patates, iri iri doğranmış lahana ve büyük bir parça haşlanmış domuz pastırmasıyla ağzına kadar doluydu. Tabaktan yükselen yoğun buhar, adamın yüzünün önünde kıvrılarak tavana doğru yükseliyordu. Adamın üzerinde mavi bir tulum vardı; boynuna beyaz bir atkıyı defalarca dolamıştı. Merminin şeklinde kafası, kısacık kesilmiş, sarıya çalan kumral saçları ve koyu renk kaşları vardı. Kaşlar, her bir gözün ortasında duran birer tutamdan ibaretti. Uzun kaş kılları, briyantınli bıyık uçları gibi tek bir tel halinde incelerek birbirine yapışmıştı. Uğursuz birer hayvan burnunu andıran bu kaşlar, çatık gölgelerinin ardına gizlenmiş donuk, küçük mavi gözlerden daha fazla ifade taşıyordu. Yüz, koyu kırmızı bir bronzluğa bürünmüş, uzaktan bakıldığında tümsekleri andıran şişliklerle kaplı görünüyordu. Bu kabarıklıklar altında, elmacık kemiklerinde, çenede ve kulakların altındaki boynun iki yanında belirgindi. Ancak yakından bakıldığında, kırmızı kahve tenin genel parlak rengi içinde neredeyse kayboluyor; yerini yüzü kaplayan kat kat gerilmiş deri görünümüne bırakıyordu. Burun kısa ve şişkindi. Ağız büyüktü. Dudaklar kalındı ve öylesine sıkı kapanmıştı ki yüze sürekli uykulu bir ifade veriyordu. Vücudu muazzamdı, iri uzuvları ve şişkin kasları, bir arazinin olağan düzlüğünü bozan toprak yumruları gibi, sağda solda dışarı fırlıyordu. Köşeli başı, sanki demir bir direk ile kısa boynuna perçinlenmişçesine dimdik duruyordu.

Yemek yerken gözlerini önündeki noktadan ayırmıyordu. Çatalını sol eliyle sapından dik tutuyor, çenesinden yükselen hızlı çıkırtılara tempo tutarcasına sapını masaya vuruyordu. Ama McPhillip'i gördüğü anda çenesi durdu ve çatalı tutan eli sessizce masaya düştü. Yüzü bir duvar gibi ifadesizleşti ve bedenindeki bütün devinim durdu.

McPhillip masanın karşı tarafına oturdu. Konuşmadı ve vücut diliyle de onu tanıdığını belli etmedi. Oysa adamı çok iyi tanıyordu. Bir zamanlar aralarından su sızmazdı. Bu adam, McP-

hillip'in Çiftçiler Birliği sekreterini öldürdüğü tarım işçilerinin grevi sırasında yanında olan yoldaşı Gypo Nolan'dı. Gypo Nolan eskiden Dublin'de polis memuruydu, ancak genel merkezde Devrimci Örgüt'le işbirliği yaptığı ve örgüte bazı konularda bilgi sızdırdığı şüphesiyle görevinden ihraç edilmişti. O zamandan beri Devrimci Örgüt'ün faal bir üyesi olmuş ve her zaman Francis Joseph McPhillip ile birlikte hareket etmişti; öyle ki devrimci çevrelerde adları "Şeytanın İkizleri"ne çıkmıştı.

"Eee, Gypo," dedi McPhillip sonunda. "Ne var ne yok?"

McPhillip'in sesi çatlak ve güçsüz çıkmıştı; ama sesinde, yuvası talan edilen minik bir kuşun feryadındaki o muazzam gücü andıran, hiddetli bir samimiyet vardı.

Bir an durup nefes nefese kaldıktan sonra devam etti: "Sana verdiğim mesajları ulaştırdın mı onlara? O akşam seni gördüğümden beri evden hiç haber alamadım, dağlara kaçmak zorunda kaldım. Havadisler sende Gypo, neler oluyor?"

Gypo saniyelerce çıt çıkarmadan, yavaşça nefes alarak, ağzı bir karış ve gözleri yuvalarından fırlamışçasına öylece baktı. Hiç konuşmadı. Sonra boğazından, bastırmaya çalıştığı bir haykırışı andıran garip bir ses çıktı. Bıçağıyla büyük bir patatesi yavaşça dört parçaya kesti. Bir parçayı bıçağının ucuyla ağzına götürdü. Yavaşça çiğnemeye başladı. Sonra aniden çiğnemeyi bıraktı ve konuştu. Sesi gök gürültüsünü andıracak kadar derin ve tok çıkıyordu.

"Sen hangi cehennemden çıktın böyle Frankie?" dedi.

"Hangi cehennemden çıktımsa çıktım," diye bağırdı McPhillip huzursuz bir öfkeyle. "Havadan sudan konuşmaya mı geldim sanıyorsun, o kadar vaktim yok. Haber almaya geldim buraya. Bildiğin ne varsa dökül. Önce bana şeyi söyle... Dur bir dakika. Ha, mesajlar... Teslim ettin mi mesajlarımı? Başlatma yemeğinden, bırak şunu. Be adam, kıtlıktan mı çıktın? Polis peşimde, ipimi çekmişler, sen hâlâ zıkkımlanma derdindesin. Bırak şu lanet bıçağı yoksa yersin kurşunu. Hadi, buraya kelle koltukta geldim ben, sırf sana soru sormak için. Kıvrırma da anlat bana her şeyi."

Gypo, rahat bir tavırla iç çekti ve sağ kolunun tersiyle ağzını sildi. Sonra bıçağını masaya bıraktı ve ağzındaki lokmayı yuttu.

“Hep huysuz herifin tekiydin zaten,” diye homurdandı. “Şu haline bak. Güzelim bahar havası bile yaramamış sana. Bir dakika sabret de anlatayım. Mesajlarını babana, annene ve Yürütme Kuruluna ilettim. Senin ihtiyar bana köpek çekti, beni evden kovdu, haa, sana da lanetler yağdırdı, çanına, kitabına, mumuna sövüp seni aforoz etti.* Annen ağlaya ağlaya peşimden geldi ve sana veriyim diye elime yarım sterlin tutuşturdu. Ne yapayım bulamadım seni, ee karnım da köpek gibi açtı, ben de harcadım gitti. Şey...”

McPhillip homurdanarak sözünü kesti, ardından şiddetli bir öksürük nöbetine yakalandı. Nöbet geçtikten sonra Gypo konuşmaya devam etti.

“Şey,” diye devam etti Gypo. “Yürütme Kuruluyla ne olduğunu kendin de biliyorsun. Sana haber vermek için adam gönderdiler. Gazetelere grevle alakaları olmadığını söyleyen bir mektup gönderselerdi de bana göre hava hoştu. Zaten her türlü caka satacaklardı, kimin umurunda? Ama andolsun ki, rapor veremeye gittiğimde neredeyse benim de ipimi çekiyorlardı. Komutan Gallagher seni vurmak için de adam salacaktı, ama öbürküler onu durdurdu da öyle caydı. Neyse, senin gibi beni de şutladılar örgütten; gerçi Frankie, o kurşunu ben sıkmadım, kendin de bal gibi biliyorsun. Hem...”

“N’oluyor be...” diye öfkeyle masaya vurdu McPhillip; ama tekrar öksürmeye başladı. Gypo onun öksürüğünün farkına bile varmadan devam etti.

“Polis tutukladı beni ama hiç delil bulamadı, onun için de beni adamakıllı pataklayıp öyle dışarı attılar. O zamandan beri

* Çan, kitap ve mum; Orta Çağ’da Katolik Kilisesi tarafından uygulanan, kişinin lanetlenerek aforoz edildiğini ilan eden ritüelde kullanılan objelerdir. Çanın çalınması manevi ölümü, kitabın kapatılması kişinin Hristiyan toplumundan çıkarılmasını, mumun söndürülmesi ise ruhun ışıktan mahrum bırakılmasını simgeler. —çev.

pantolonumu yalayacak bir köpek bile olmadan, yarı aç yarı tok, ortalıkta dolaşıyorum!”

“Yürütme Kurulundan bana ne be?” diye homurdandı McPhillip öfkeyle, nefesini toparlayınca. “Yürütme kurullarının da devrimci örgütlerin de cehenneme kadar yolu var, duymak bile istemiyorum. Sen annemle babamdan haber ver. Onlara ne oldu Gypo?”

Gypo kalın alt dudağını şişirdi ve gözlerini fal taşı gibi açarak McPhillip’e baktı. Gözlerinin karanlık dehlizlerinde sanki belli belirsiz hüznün ifadesi vardı, ama bunu kesin olarak söylemek zordu. Yüzü o kadar kaba ve güçlüydü ki, başka bir yüzde görölse hüznün olarak adlandırılabilcek bir ifade, onun yüzünde yalnızca bön bir hayret olarak beliriyordu. McPhillip’in benzinin solduğunu, yüzünün ateşli bir hastalığa tutulmuşçasına kızardığını, öksürük nöbetlerini, sarsak hareketlerini ve bir zamanlar korku nedir bilmeyen gözlerine yerleşmiş belirgin dehşeti ilk kez fark ediyordu.

“Frankie,” diye bağırdı Gypo, derin, yavaş ve duygusuz bir sesle, “sen hastasın. Şu haline bak, nerdeyse tahtalıköyü boylayacan.”

McPhillip irkildi ve sanki arkasında, elinde tırpanıyla, üzerine atılmaya hazır vaziyette Azrail’i görmekten korkar gibi aceleyle etrafına bakındı.

“Al bir lokma,” diye devam etti Gypo, “ısınırsın.”

Aynı anda kendisi de, günün tek öğününe saldıran büyük ve güçlü bir hayvan gibi, vahşice tekrar yemek başladı. Küt parmaklı büyük kırmızı elleri, bıçağı ve çatalı o kadar hantalca tutuyordu ki, bu narin aletler âdeta bir filin hortumunun ucuna takılmış kıymetli bir eşya gibi her an ezilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Ama McPhillip yemek teklifini kabul etmedi. Sanki yemeğin ne olduğunu ve ne işe yaradığını hatırlamaya çalışır gibi kaşlarını çatarak birkaç saniye öfkeyle baktı, sonra tekrar konuşmaya başladı.

“Öleceğimi biliyorum Gypo, onun için geldim ya. Verem beni yiyip bitiriyor.” Gypo irkildi. O anda aklına çılgın ve korkunç

bir fikir geldi. “Annemden biraz para almak için geldim. Bir de ölmeden önce onu son kez görmek istedim. Tanrım, korkunçtu Gypo, bütün kış o tepelerde, gece gündüz elimde silahımla, dağlardaki çukurlarda uyuyarak, bütün gece şeytani çığlıklar atarak etrafımda esen rüzgârlar, her rüzgâr esintisi insan sesiyle konuşuyordu ve ben yatıp öylece onu dinliyordum. Yüce Tanrım...”

Yine öksürmeye başladı ve durmak zorunda kaldı. Gypo onu dinlemiyordu. Tek kelime bile duymamıştı. Zihni, vahşi bir yerden, küçük çocukların yalnız kaldığı medeni bir yere sızan çirkin bir yaratık gibi kafasına giren korkunç bir fikirle meşguldü. Zihnini esir alan fikir McPhillip’le ilgili olsa da, onun ne sözlerini ne de öksürüğünü duymuştu.

“Onun için kendi kendime dedim ki, dışarıda soğuktan, açlıktan ve şu öksürükten ölmektense şehre git, şansını bir dene. Bu yüzden önce seni görmeye geldim, Gyp, ne yapmak gerek, iyice bir ölçüp biçmek için. Evi gözetliyorlar mı?”

“Gözetleme mözetleme yok,” diye yanıtladı Gypo aniden ve sonra irkilerek sağ elini McPhillip’e doğru küçük bir haykırıyla uzattı. Gözlerinde vahşi bir ifade vardı ve ağzı hortlak görmüş gibi sonuna kadar açıktı. Gypo’nun zihni, beyninde dolaşan o çirkin yaratığa bakıyordu.

McPhillip masanın üzerinden eğildi. Gözleri yavaş yavaş, vahşi bir bakışla kısıldı. Dudakları büzüldü ve kaşları çatıldı. Titremeye başladı.

“N’oluyor Gypo?” diye tısladı. “Söyle bana Gyp, yoksa...” Otomatik silahını kavrayan eliyle ani bir hareket yaptı. “Aynasızlar peşimde Gyp ve yakında geberip gideceğim, sence kalan yirmi dört mermiyi nasıl kullanacağımı zerre kadar ipler miyim? Burunlarını da çenttim ki iyice deşsin. Biri de kendim için ha...” Sanki düşündüğü şeyden tuhaf bir haz alır gibi ürperdi. Sonra kaşlarını sertçe çatı ve tabancasının kabzasını cebinden yarıya kadar çıkardı. Sesi neredeyse duyulmuyordu. “Bana her şeyi olduğu gibi, ayak oyunu yapmadan anlat, yoksa mıhlarım seni.”

Elini tabancasından çekmeden Gypo'ya dik dik baktı, sağ kolu omzuna kadar kaskatı kesilmiş, silahı çekip tek bir hareketle ateş etmeye hazırdı. Gypo, bakışlarında korku ya da şaşkınlık, hiçbir duygu olmadan gözlerinin içine baktı. Sağ işaret parmağının tırnağıyla iki dişinin arasından bir parça et çıkardı. Dudaklarını büzüp püskürttü; sonra omuzlarını silkti. Az önce zihnini ele geçiren o hortlak, o daha tam olarak ne olduğunu bile anlayamadan aklından uçup gitmişti.

“Benimle böyle konuşman bir halta yaramaz, Frankie,” diye mırıldandı uyuşuk uyuşuk. “Söylemedim, çünkü söylemek istemedim, başka sebep yok...” Yine o uğursuz düşünce aklına geldi ve birden durdu. Ama hemen ardından zoraki bir sesle devam etti. Sanki o hortlağın korkunç telkinlerine çoktan boyun eğmiş gibi utanmaya başlamıştı, halbuki tek kelimesini bile tam anlamamıştı. “Belki başını yakmak istemedim. Bak, babanın evi gözetleniyor mu bilmiyorum. Genellikle Titt Sokağı civarında takılırım ama o gece mesajını götürdüğümde senin ihtiyar eşikten adım atmamı yasakladı ya, o gün bu gün 44 numaranın yanına bile yanaşmadım. Belki gözetleniyor, belki gözetlenmiyor, Tanrı bilir. Ama diyelim ben sana gözetlenmiyor dedim, sen de gittin yakalandın, o zaman ne olacak?”

“Ne geveliyorsun ağzında Gypo?” diye homurdandı McPhilip kuşkuyla.

“Hiiç, hiçbir şey,” dedi Gypo derin bir kahkaha atarak. “Sadece birden karşıma çıktın, afalladım kaldım; ne dediğimi bile bilmiyorum, sen bakma bana. Bak, altı aydır ben kafa bir milyon, buralarda dolaşıyorum, O’Connell Caddesi’nde yerde iki karış buzun üstünde donup gebersem, başımı sokacak bir yer için bana üç kuruş verecek tek bir ahabım yok. Geçen gün...”

“Bana ne lan senin donmandan, bırak bunları da sadede gel.”

“Dur be Frankie, hemen parlama! Tam oraya geliyordum. Geçen gün beni sokakta durdurdular ve senin hakkında bir ton kafa ütülediler. Hâlâ peşindeler, anladın mı? Çavuş McCartney, bir de

Sligo'dan gelen bir herif vardı. O dedektif çavuş McCartney berbat bir herif. Tam bir alçak, beni bilirsin, sakınmam lafımı, gel sin yüzüne de demezsem namerdim. Bana yemin etti, seni ölü ya da diri ele geçirecekmiş. 'O zaman sana hayırlı vazifeler,' dedim ona, valla aynen böyle dedim; bana öyle bir bakış attı ki, görsen senin de kanın donardı yemin ederim."

"Beni yakalayacakmış ha, öyle mi dedi?" diye mırıldandı McPhillip dalgın bir şekilde. Birdenbire zihni başka yerlere kayd ı ve etrafındakilere olan ilgisini kaybetti. Gözleri boş boş, sağ tarafta otuz santimetre kadar uzakta duran bir masaya takıldı.

Gypo, hemen McPhillip'in gözlerinin dikildiği noktaya baktı. Hiçbir şey göremedi. Tekrar McPhillip'in yüzüne baktı ve kaş larını çattı. Sonra boğazından bir ses çıkardı ve büyük bir hızla tekrar yemeye başladı. Yiyeceklerini ağzına götürürken, soğut mak için üzerine üfledi. Şapır şupur sesler çıkarıyordu.

McPhillip gözlerini uzun süre masadan ayırmadı. Sağ eliyle tabancasının kabzasıyla sinirli sinirli oynuyordu. Sol eliyle masaya vurdu. Sonra gözlerinde garip bir parıltı belirdi. Birdenbire bir kakhaha patlattı. O kadar tuhaf bir kakhahaydı ki Gypo irkildi.

"Senin derdin ne, Frankie?" diye sordu dehşete kapılmış bir sesle.

"Hiç," dedi McPhillip silkelenerek. "Bana yiyecek bir şeyler ver hadi."

Çakısını çatal bıçak niyetine kullanarak kıtlıktan çıkmış gibi yemeye başladı. Uzun zamandır ağzına tek lokma koymamıştı. Yemeğin tadını bile almadan lokmalarını çiğnemedi yutuyordu.

Gypo da yedi ama bir yandan yemeğini yerken bir yandan da gözleri sürekli McPhillip'in üzerindeydi. Fıldır fıldır oynayan ufacık gözleri McPhillip'in gözlerine her takıldığında kısılıyor, bakışları keskinleşiyordu. Sonra dilini yanağında dolaştırıyor, löpür löpür sesler çıkarıyordu.

Sonunda McPhillip yemeyi bıraktı. Çakısını pantolonuna sil di ve cebine koydu.

“Gypo,” dedi yavaşça, “bizim evi, ihtiyarın Titt Sokağı’ndaki mekânını polis gözetliyor mu?”

Gypo cevap olarak üç kez başını salladı. Ağzı doluydu. Sonra ağzındakini yuttu, çatalını alnına dayayıp düşünmeye başladı.

“Dur bakayım,” dedi sonunda. “Evet... Noel sonrasına kadar iki aynasız evi gözetliyordu. Sonra onları geri çektiler. Bildiğim kadarıyla ondan beri polis koymadılar, ama bana kalırsa birileri ara sıra oraya gidip soruşturma yapıyor. Tabii gizli servisten de olabilir. Şimdi hükümete kim bilgi veriyor kim vermiyor, nereden bileceksin ki? Kiminle konuştuğunu asla kestiremezsin. Hayatımda böyle bir şey görmedim. Sana bir şey söyleyeyim mi Frankie, işçi sınıfı için kılını kıpırdatmaya değmez. Seni Amerika Birleşik Devletleri’ne gitti sanıyorlar ama oraya şimdi gitmek tehlikeli olabilir. Kusura bakma sana verecek beş kuruşum yok, yoksa...”

“Sen bunca laf ebeliğini hangi ara öğrendin lan?” diye bağırdı McPhillip aniden, Gypo’ya şüpheyle bakarak. “Sen bu kadar lafı toplasan bir günde, bırak bir günü, bir haftada bile edemezdin. Boş zamanlarında üniversiteye falan mı gidiyorsun, ne zorun var senin?”

McPhillip tekrar masaya vurmaya başladı. Çıt çıkmıyordu. Gypo lakayt bir tavırla, tabağında kalanları bıçağının düz tarafıyla ağzına tıktı. Tabağı iyice sıyırdıktan sonra bıçağını ve çatalını tabağın içinde şakırdatmaya başladı. Sonra o devasa göğsünü iyice şişirip avuçlarıyla sıvazladı.

McPhillip birdenbire bir küfür savurdu ve ayağa fırladı. Sanki rüyadaymış gibi, bir süre öylece masaya baktı. Gypo, çalı gibi kabarık kaşlarını titreterek onun yüzünü izliyordu. Bir yandan da sol başparmağının tırnağıyla dişlerini temizliyordu. McPhillip nihayet dişlerinin arasından derin bir nefes aldı, sanki buz emiyormuş gibi hışırtılı bir ses çıkardı.

“Pekâlâ,” dedi, gözleri hâlâ masadaydı. “Bizim ihtiyar şimdi evde, değil mi?”

“Evet,” dedi Gypo. “Onu dün gördüm. Bir iş için Pool’daydı, ama on beş gündür dönmüş olması lazım. Galiba Rathmines’te yeni bir inşaatta çalışıyordu.”

“Pekâlâ,” dedi McPhillip tekrar. Sonra gözlerini kaldırdı, Gypo’ya sertçe baktı ve tuhaf bir şekilde gülümsedi. “Görüşürüz Gypo, tabii aynasızlar beni enselemezse.”

Konuşurken aklına bir şey gelmiş gibiydi. Yüzü titredi ve gölgelendi. Sonra omuzlarını silkip kahkaha attı. İki kez başını salladı ve arkasını dönüp hızla odadan çıktı.

Gypo uzun süre kılını bile kıpırdatmadan arkasından baktı. Dişlerini temizlemeyi bitirmişti. McPhillip’in gözden kaybolduğu kapıya öylece bakakaldı. Sonra yavaş yavaş zihnine birtakım telkinler üşüşmeye başladı. Kaşlarını çattı. Huzursuzca kıpırdanmaya başladı. Sonunda yerinden fırladı. Tabağı, bıçağı, çatalı ve tuzu topladı. Koridora çıktı ve bunları, han yönetiminin handa kalanlar için ayırdığı dolaba koydu. Dolap Gypo’ya ait değildi. Düzenli bir geliri olmadığı, dolayısıyla haftalık yatak ücretini ödeyemediği için Gypo handa sadece günübirlik kalıyordu ve dolabı yoktu. Dolap, Gypo’nun tanıdığı bir arabacıya aitti. Gypo, adamın ertesi günkü yemeğini dolaba koyup anahtarı çevirmeden gittiğini görmüştü. Ayrıca adamın o gece saat ona kadar geri dönmeyeceğini de biliyordu. Bu yüzden yemeği yürüttü.

Eşyalarını dolaba koydu ve lakayt bir tavırla uzaklaştı. Nişlerden birindeki bankın köşesine oturdu. İş tulumunun ceplerini karıştırdı ve birkaç ufak sigara izmariti çıkardı. İzmaritleri dikkatlice açarak döktüğü tütünün tamamını sağ avucunda topladı. Sonra yanında oturan yaşlı adamdan bir sigara kâğıdı istedi. Yaşlı adamın kâğıdı yoktu ve bunu küfrederek, öfkeyle söyledi. Gypo kaşlarını çattı; sanki yaşlı adamın kokusunu alıyormuş gibi burnunu çekti. Sonra yanından geçen genç bir adama dönüp sigara kâğıdı istedi. Genç adam durdu ve gönülsüzce bir tane verdi. Gypo, ne bir kelime etti ne de teşekkür mahiyetinde başını salladı; kâğıdı sessizce aldı. Sigarasını sardı ve gaz lambasında

yaktı. Sonra tekrar oturdu, bacak bacak üstüne attı, vücudunu gevşekçe bıraktı ve sigarasını tütürmeye başladı.

Koridorun yarı karanlığında, bankta boylu boyunca yayılmışken, kepçe kulakları hepten sivrilemiş görünüyordu.

Bir dakika boyunca tütünün kokusunun ve tadının keyfini çıkardı. Ne gece yatacak yeri olmadığını ne de McPhillip ile olan buluşmasını düşündü. Sonra yavaş yavaş alnı buruşmaya, küçük, kabarık kaşları çatılmaya ve seğirmeye başladı. Sigarasından bir nefes daha çekince bir anda yüzünü parlak bir ışık çerçeveledi ve yüzündeki tümsekler belirginleşerek parıldadı, derisi pürüzsüzleşti. Oturduğu yerde kıpırdanmaya başladı. Önce bacaklarını çözdü. Sonra tekrar bacak bacak üstüne attı. Sağ eliyle dizine vurmaya başladı. İç çekti. Sigarası, farkına bile varmadan dudaklarını yakacak kadar küçülmüştü. Sonra izmariti göğsüne doğru püskürttü ve ayağa fırladı.

Elleri pantolonunun ceplerinde, gözleri yerde öylece dikildi. Onu gören, derin düşüncelere dalmış sanırdı, ama hiçbir şey düşündüğü yoktu. En azından aklında somut bir fikir yoktu. Beyninde iki şey uğuldayıp duruyordu; bu, düşüncenin başlangıcı olan ve yorgun insanların, bitkin beyin enerjisinin son kırıntılarını da tükettiğinde deneyimlediği o yüksek, ilkel gürültüydü. Kafasında iki somut durum vardı. Birincisi, McPhillip ile görüşmesi. İkincisi, geceyi geçirmek için verebileceği beş kuruşunun olmaması.

Bu iki gerçek, şekilsiz birer kütle gibi yan yana duruyordu. Ama onlarla yüzleşip, onları doğru bir şekilde yan yana getirip, aralarındaki mantıksal ilişkiyi ortaya koyacak cesareti toplayamadı. Sadece gözlerini yerden ayırmadan öylece durdu.

Derken Shanahan adında sarhoş bir ganyan kâtibi çarptı ona. Gypo mırıldanarak bir küfür savurup kenara çekildi. Cebinden bir elini çıkarıp, parmaklarını kuş pençesi gibi gererek vurmaya hazırlandı. Sarhoşluğun verdiği âcizlikle iki büklüm olan Shanahan, kan çanağına dönmüş mavi gözleriyle Gypo'ya baktı.

Gypo omuz silkerek arkasını döndü. Başka bir zaman olsa, Shanahan'dan bir şilin dilenme fırsatını seve seve değerlendirdi. Sarhoş olduğu zamanlarda Shanahan, bir şilin koparmak için biçilmiş kaftandı. Bu para Gypo'nun geceyi geçireceği bir yatağa yeter; hatta hafif bir kahvaltı için de elinde birkaç kuruş kalırdı. On dakika önce olsa, Gypo böyle bir karşılaşmayı Tanrı'nın bir lütfu sayardı. Ama şimdi o iki lanetli gerçek beynini öyle bir istila etmişti ki, algıları başka her şeye karşı kapanmıştı.

Handan çıktı ve patikadan yukarı, B... Caddesi'ne doğru yürüdü.

Elleri ceplerinde, yavaş adımlarla yürürken uyluklarının içleri birbirine sürtünüyordu. Büyük çizmelerini arkasından sürükleyerek, yere olabildiğince yaklaştırıyor gibiydi. Adım attıkça kalçaları bir aşağı bir yukarı oynuyordu. Gözleri yerdeydi. Dudaklarını öne doğru sarkıtmıştı. Küçük, yırtık, kahverengi, salaş şapkası, o koca kare kafasına çok küçük geldiği için, kenarları çepeçevre kıvrılmış, başının tepesinde emanet gibi duruyordu. Küçük, keskin dolu taneleriyle yüklü bir rüzgâr yüzüne ve gövdesine çarptığında, kıyafetleri kabardı; öfkeyle sırtarak o kısa, küt burnunu buruşturdu.

İki durum arasındaki ilişki birdenbire kendisine malum olduğunda, Dame Sokağı'nda bulunan bir saracın vitrinine bakıyordu. Gözlerini bir çift parlak mahmuza dikmişti; yüzü aniden kasıldı. Gözleri dehşete kapılmışçasına fal taşı gibi açıldı. Sanki ilk defa hırsızlık yapacakmış gibi tedirginlikle etrafına bakındı. Sonra aceleyle oradan uzaklaştı. Ara sokaklardan ve dar yollardan geçerek nehre ulaştı. Caddeyi geçip rıhtım duvarına yanaştı. Dirseklerini duvara dayadı ve karanlık suya tükürdü. Çenesini kollarına yaslamış, kılını kıpırdatmadan öylece durup düşünüyordu.

Kafasında, zihninin az önce aniden yaptığı o keşfi; yatacak yer bile bulamayacak raddedeki çulsuzluğuyla geçen ekim ayında M...'deki tarım işçileri grevi sırasında işlenen cinayetten aranan Francis Joseph McPhillip'le karşılaşması arasındaki ilişkiyi tartıyordu. Zihninde dehşetli bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Ara sıra, hırıltılı sesler çıkararak etrafına bakınıyordu. Burununu çekti, havayı kokladı ve gözlerini kısıtı. Sonra, bir kez daha duvara abandı ve çenesini kavuşturduğu ellerine yasladı. Yarım saat kadar öylece kaldı. Nihayet doğruldu. Kollarını başının üzerine kaldırıp gerindi. Ellerini pantolonunun ceplerine soktu. Gözlerini yerden ayırmadan, daha önceki gibi o hantal adımlarla uzaklaştı.

Nehri geçti ve gözleri sürekli yerde, labirent gibi karmakarışık ara sokaklardan geçerek sağ tarafta, bir kapının üzerinde parlak bir lambanın asılı olduğu karanlık bir sokağın köşesine ulaştı. Burası bir polis karakoluydu. Gözleri fal taşı gibi açık, neredeyse bir dakika boyunca lambaya baktı. Sonra yüksek sesle, “Huh,” dedi. Ardından ihtiyatla etrafını kolaçan etti.

Sokak bomboştu. Yağmur ince ince çiseliyordu. Sokağı, bulunduğu taraftaki depoları, karşı taraftaki kör duvarı inceledi. Sonra gözleri yeniden polis karakolunun kapısının üzerinde asılı duran parlak lambaya takıldı. Derin bir iç çekti ve yavaşça, ziyadesiyle yavaş, hantal adımlarla lambaya doğru yürümeye başladı.

Basamakları birer birer, kararlı ve gürültülü adımlarla çıktı. Kanatlı kapıyı ellerini cebinden çıkarmadan, ayağıyla iterek açtı. Koridorda, siyah, koni şeklinde bir gece kaskı takmış bir polis memuru karşısında durmuş, eldivenlerini giyyordu. Gypo olduğu yerde çakılıp kaldı ve gözlerini memura dikti.

“Francis Joseph McPhillip hakkında bilgi verenlere Çiftçiler Birliği tarafından vaat edilen yirmi sterlinlik ödül için geldim,” dedi tok ve alçak bir sesle.

İKİNCİ BÖLÜM

FRANCIS Joseph McPhillip, yediyi otuz beş geçe, babasının Titt Sokağı'ndaki 44 numaralı evinden kaçmaya çalışırken kendini vurarak öldürdü. Ev, dedektif çavuş McCartney ve on adam tarafından kuşatılmıştı. İkinci kattaki arka yatak odasının pencere pervazına sol eliyle asılı duran McPhillip, McCartney'in sol omzuna iki kurşun sıktı. Tekrar ateş etmeye çalışırken sol eli pervazdan kaydı. Tabancanın namlusu pervazın kenarına çarptı. Kurşun yukarı doğru fırlayarak McPhillip'in sağ şakağından beynine girdi.

Onu, içine düştüğü arka bahçedeki portakal sandığının içinden çıkardıklarında çoktan ölmüştü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEKİZİ yirmi beş geçe Gypo, binanın arkasındaki kapıyı kullanarak polis karakolundan çıktı. Cebinde, Francis Joseph McPhillip hakkında verdiği bilgi karşılığında ödül olarak aldığı yirmi sterlinlik banknotlar vardı.

Dar bir geçitten hızla karanlık bir sokağa daldı. Sokak boştu. En azından ilk bakışta öyle görünüyordu. Ama Gypo, metruk bir evin kapı aralığına gizlenip, vahşi gözleriyle karanlığı delercesine sokağı gözetlerken bir ayak sesi duydu. Bu ses onu irkiltti. Bir muhbir ve... ve artık bir parya olduğu andan beri duyduğu ilk insan ayak sesi, hemcinslerine ait ilk sestti.

Birdenbire bu seste bir tehdit sezdi; ayak sesi sanki onu takip eden birine aitti, bundan neredeyse emindi. Ne tuhaf! Doksan dakika içinde, sıradan bir insan ayak sesi, uğursuz bir mucize eseri bir tehdide dönüşmüştü. Doksan dakika önce duysaydı, kulakları bir insanın ayak sesini, ciğerlerinden çıkan sıradan bir nefes sesi kadar doğal karşılardı. Fakat şimdi aynı kulaklar soldan yaklaşan, ayaklarını sürüyerek yürüyen birinin çıkardığı hantal ayak sesine dikkat kesilmişti. Kalbi küt küt atmaya başladı.

Elbette gelen, önemli biri değildi. Sadece perişan, paçavralar içinde; yüzü sefahatten çökmüş, bakışları melankolik, yaşlı bir kadındı. Sarhoştı, Gypo'nun önünde durdu; ağzında anlaşılabilir bir şeyler geveledi. Sonra harap dişlerini gösterdi. Yere tükürüp tek kelime etmeden çekip gitti. Bu bir alamet miydi? Gypo bunun farkına bile varmadı. Sadece kadının umursamazca su birikintilerine basa basa uzaklaşan ayak seslerini dinledi.

Sonra ileriye doğru kaçamak bir bakış attı; aslanların kol gezdiği dar bir orman dehlizinde tek başına dolaşan bir adam gibi, eğilerek ve pürdikkat kesilerek ilerledi. Köşeyi dönünce göz kamaştırıcı bir ışık seli ve dükkânların bulunduğu kalabalık bir caddeyle karşılaştı. Önce korkuyla ürperdi. Sonra kendi kendine küftetti ve derin bir nefes aldı. Korkacak ne vardı ki? Caddeyi iyi biliyordu. Kim ona bulaşabilirdi? Dev gibi yumruklarını, öfkeli pençeler gibi kıvırdı; boyun ve omuz kasları gerildi. Kendisine saldırmaya yeltenebilecek düşmanlarını boğazladığını hayal etti. Kaslarındaki bu gerilimin hatırlattığı o muazzam güç ona teselli verdi. Küçük yuvarlak salaş şapkasını fiyakalı bir edayla başının arkasına itti. Ellerini pantolonunun ceplerine soktu. Bir denizci gibi yalpa vura vura, küstah bir edayla, sokağın karanlığından caddenin göz kamaştıran şatafatına çıktı.

Yine aheste aheste, yalpalaya yalpalaya yürüyerek, durmadan, kenara çekilmeden, sağa sola bakmadan trafiğin arasından karşıya geçti. Otomobiller, at arabaları, bisikletler ve yük arabaları ona çarpmamak için yön değiştirmek zorunda kaldı. Hiçbirine bakmadan aralarından geçti; tıpkı ayaklarının dibinde nafile ve önemsiz işleriyle meşgul olan bir karınca sürüsünün içinden geçen devasa bir canavar gibi. Ona sövmek için döndüler, ama yüzünü gördüklerinde şaşkınlıktan donakaldılar ve dillerinin ucundaki küfürleri yutarak geceye karıştılar. Lambaların ışığında parlayan şişkinliklerle kaplı yüzü, ince bir maske gibiydi. O kadar... o kadar ölüydü ki.

Kaldırımında dümdüz yürüdü; bir meyhaneye girdi. Tıpkı polis karakoluna girdiği gibi, kanatlı kapıyı ellerini cebinden çıkarmadan ayağıyla açtı. Avucundaki bir sterlini tezgâha vurarak bıraktı ve tek bir kelime etti: “Bira.” İçkisi servis edilene kadar tezgâha baktı. Bardağı başına dikti, boğazını serbest bıraktı ve içindekileri tek yudumda mideye indirdi. Derin bir iç çekip boş bardağı barmene uzattı. Başıyla bir bira daha istedi. İkinci birasını ve para üstünü alınca gidip bir köşeye oturdu.

Artık net bir eylem planı oluşturmaya girişebilirdi. Bu, McPhillip ve kendisinin eskiden kalma bir alışkanlığıydı. Ne zaman bir “iş” bitirseler, hemen bir meyhaneye dalar, içkilerini alır ve bir maze-ret planı oluşturmaya koyulurlardı.

“İşin bitene kadar ‘kaçış’ yolunu dert etme.” Bu, McPhillip’in düsturuydu.

Gypo birden McPhillip’in aslında ne kadar kafası çalışan bir adam olduğunu fark etti. Plan yapmak, onun için çocuk oyunc-ağıydı. Aklına şimşek hızıyla, birbiri ardına planlar üşüşürdü. Gypo ise planlara hiçbir zaman kafa yormazdı. Sık sık McPhillip’e gözlerinde tuhaf, donuk bir ifadeyle şöyle derdi: “İşin kaymağını her zaman sen ye zaten Mac. Kaba işleri ben yapayım, sen kıcının üzerinde düşün sadece. İşin kolayını bulmuşsun be ahbap.”

Şimdi, ilk defa, McPhillip olmadan bir plan yapmanın ne ka-dar zor olduğunu fark ediyordu. Kendi başına düşünmek zorun-da kaldığında bu, şeytani bir iş gibi görünüyordu. Zihni allak bullaktı; nereden başlayacağını bile bilmiyordu. Dudaklarını büzüp sırtını dikleştirerek, tıpkı muazzam bir ağırlığı çekmeye hazırlanan bir at gibi birkaç kez kendini toparlamaya çalıştı, ama nafile. Zihni o ağırlığa bir bilgi kırıntısı bulmak umuduyla her yanaştığında beynine çöken o yükün altında eziliyordu. Barın arkasında ahşap bir bankta bacak bacak üstüne atmış, sağ elin-de bira bardağını, dirseğini dizine yaslayarak tutuyordu; biranın köpüğü yavaşça kalın tabanlı botunun burnuna damlarken, zih-nini yoran o karmaşanın verdiği ıstırapla yere bakıyordu. Tepe-sinde duran küçük, yırtık pırtık kahverengi şapkası, onun budala gücüne bekçilik eden, akıl ve bilgiyle donatılmış sihirli bir tılsım gibi görünüyordu.

Plan yapma denilen bu lanet işe başlamak için zihnini henüz toparlayamamıştı ki, Katie Fox’un gelişi darmadağın düşüncelerini büsbütün böldü. Kadın, geldiğini fark ettirmeden yanına oturmuştu. Kendi dertlerine öylesine dalmıştı ki Gypo, kadının varlığını ancak Katie onu dürtüp konuşmaya başladığında fark edebildi.

“Nasıl gidiyor, Gypo?” diye sordu cırlak sesiyle, kaburgalarını dürterek. “Cukkan sağlam mı, bize bir içki ısmarlarsın herhalde.”

Gypo ayağa fırladı, birasının yarısı döküldü. Gözlerinde korkuyla kadına baktı, göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Çok geçmeden onu tanıdı ve gösterdiği aşırı heyecandan eli ayağına do-laştı; kafası karışmış bir halde hemen oturdu.

“Merhaba Katie,” diye mırıldandı, sinirlenmiş gibi yaparak. “Böyle gelinir mi yahu! Ben etrafıma bakıyorum, sen gelmiş kaburgalarımı dürtüyorsun. Ne demeye hep yaptığın gibi bağırma-dın?”

İnce, kırmızı damarlı ellerinin tersini kalçalarına dayayarak adama şaşkınlıkla baktı; bu şaşkınlığın bir kısmı gerçekte, bir kısmı da Dublin kenar mahalle kadınlarının o abartılı jest ve konu-şma tutkusunun eseri-ydi. Katie de bir kenar mahalle kadını-ydı. Babası belediye işçisi, annesi ise temizlikçi-ydi. Katie gençken bir bisküvi fabrikasında çalışmış-tı. Güzelliğiyle fabrikada yaptı-ğı yıpratıcı iş arasındaki tezat onu mutsuz ediyordu. Altı yıl önce Devrimci Örgüt’e katıldı. Ardından, kenar mahalle kadınının o büyük saygınlık ve muhafazakârlık yolundan ilk kez sapınca, aşırı duygularının peşinden bir tuzaktan ötekine sürüklendi. Ni-hayetinde, fuhuş suçlamasıyla Devrimci Örgüt’ten de atılmasıyla birlikte saygınlığını tüm-den kaybetti. Artık terk edilmiş bir kadındı, genelev mahallesindeki fahişeler arasında bile böyle ta-nınıyordu; uyuşturucu bağımlısı, pasaklı, sorumsuz bir yaratık. Melankolik, yorgun ve kenarları seğiren derin mavi gözlerinde, artık zayıflamış uzun ve ince vücudunda, yırtık pırtık kırmızı şapkasının altından yüzüne gelişigüzel dökülen siyah saçlarında gençliğindeki güzelliğinin izlerine hâlâ rastlamak mümkündü. Ama sefahat dolu geçmişini ele veren ağzı, masum kızlık ve ka-dınlığa geçiş çağlarının ihtişamlı ama narin kıvrımlarını tama-men kaybetmişti. Dudakları yanlardan sarkıyordu. Ortaları şiş-mişti. Rengi solmuştu ve ucuz bir rujla çiğ bir bayağılıkla boyan-mıştı. İstirap içindeki zavallı ruhu, vaktinden önce yaşlanmış,

üzgün, katı ve donuklaşmış genç yüzünden dışarı bakıyordu.

Küçük çenesini öne doğru uzattı ve başını yana çevirerek dudaklarının köşelerini aşağı kıvrıp ağzının bir tarafına doğru bükte.

“Tahmin etmiştim,” dedi yavaşça, konuşurken dudaklarını ve yüzünü buruşturarak. “Onun için hiç ses etmeden yanına oturdum. Şansım yaver gitti de seni öyle gördüm, benim fiyakalı adamım, Kane’in karşısındaki köşede Biddy Mac ile laflarken. Çaktırmadan gelip tenhada kıştırıyım seni dedim ama bakıyorum da sen beni görmek istemiyorsun. Ee arpa suyu zıkkımlanacak paran varsa istemezsin tabii. Bu sabah bir çay parası için bana yalvardığını unuttun tabii. Hem de benden istedin, hiç sormadın bile, üç gündür yarım şilin yüzü görmüş müyüm, ah, sonra...”

“Şu koca çeneni kapat artık,” diye araya girdi Gypo heyecanla. “Hemen de adamı yanlış anlarsın. Ben onu mu dedim? Bir anda tepemde bitiverdin, ne yapsaydım ya? Onu bunu boşver de, ne içersin onu söyle?”

Katie, çenesini öne doğru uzatmış, başını yana dönük, dudaklarını aşağı kıvrımış ve ellerini kalçalarında, öfkeyle ona baktı. Gözlerini Gypo’nun yüzünden ayırmadan mırıldandı: “Duble cin.” Gypo ayağa kalktı ve içkisini almak için hantal adımlarla tezgâha yürüdü. Katie’nin gözleri onu kurnazca takip ediyor, adamın o devasa sırtına bakarak yavaşça başını sallıyordu.

Gypo ile ilişkisi, tek bir kelimeyle tarif edilmesi zor, düzensiz bir ilişkiydi. Onun karısı olmadığı kesindi ama metresi olduğu da söylenemezdi. İlişkileri hem resmî evliliğin hem de sevgiyle kutsanmış bir gönül ilişkisinin özelliklerini taşıyordu. Katie, Gypo’yu güçlü, iri, sessiz olduğu için, belki de aptal olduğu için seviyordu ve Katie’nin o kıvrak “köylü kurnazlığı” her zaman onun hantal beynini alt edebiliyordu. Gypo ne zaman bir yerlerden para bulsa, bu parayı onunla harcardı. Bazen parası olmadığında kadın onu evine getirir ve ertesi sabah kahvaltısını hazırlardı. Genel olarak iyi arkadaşlardı. Gypo’nun Devrimci

Örgüt'ten atılıp arkadaşsız, parasız ve işsiz kaldığı son altı ay boyunca Katie, onu açlığa ve yoksulluğa teslim olmaktan kurtarmıştı. Onu kendine has, insana parmak ısırtacak bir tuhaflıkla seviyordu. Kadınlığının son kalıntılarıyla, onu bir eşi sever gibi seviyordu. Ama o sevgi kırıntıları, etraflarında biten sefahatin arsız yabani otları arasında yeşeren, güç bela hayatta kalabilen bir çiçek gibiydi. Sadece zaman zaman ortaya çıkıp ruhunun çölleşmiş ıssızlığını yumuşacık sıcaklığı ve renklerinin parlaklığıyla örtüyordu. Bu hantal deve gösterilen her ince merhamet davranışı, bir düzine başka kötü ve acımasız davranışla dengeleniyordu. Gypo ise, sağlıklı ve güçlü bir adamın kayıtsızlığıyla, onu sanki temiz hava veya yiyecek gibi hayatın olağan bir parçasıymışçasına kanıksamıştı. Ancak ona ihtiyaç duyduğu zaman yokluğunun farkına varıyordu.

Cini getirdi ve ona uzattı. Kadın sessizce aldı. Bardağı dudaklarına çok yakın tutarak, gözleri yerde ve sanki içki buz gibiymişçesine ara sıra titreyerek yavaşça yudumluyordu. Gypo onu şüpheyle göz ucuyla izledi.

“Hangi rüzgâr attı seni buraya peki?” diye sordu sonunda.

Tam bir plan yapmaya çalışırken, ihanetinin parasını henüz makul bir mazeretin koruyucu sargılarıyla örtmemişken, kadının tam o anda içeri girmesi onu çok rahatsız etmişti. Rahatsız olmuştu, ama kafası karışık ve bu duygusunu tam olarak tanımlayamıyordu bile. Rahatsızlığının makul bir gerekçesini bulamamıştı.

Katie elindeki boş bardağı ters tutarak, kapanmak üzere olan mavi gözlerini ona dikti.

“Niye sordun ki şimdi, neyin var senin ufaklık?” diye sordu kibirli bir şekilde, cinin verdiği cesaretle. “Keyfim istedi, burada sürtüyorum, sana hesap mı vereceğim? Hayır kurumu bana saat başı para vermiyor ya, beyzadem barda keyif çatacak diye ayağının altından çekileyim. Bu saatte buraya gelmek yasaklandı da ben mi duymadım?” Konuşurken yavaş yavaş öfke krizine girdi.